

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
Terveystieteiden tutkimuskeskus

Siun sote -Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymä
Kuntayhtymän hallitus
Tikkamäentie 16
80210 Joensuu

Neuropsykologisen kuntoutuksen järjestäminen Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymässä (jäljempänä Siun sote)

Itä-Suomen aluehallintovirasto on valvonut lasten ja nuorten neurologiseen kuntoutukseen pääsyä Siun soten alueella vuodesta 2020 lähtien. Aluehallintovirasto kiinnitti 2.3.2021 päätöksessä (ISAVI/2559/2020) Siun soten huomiota hyvän hallinnon vaatimukseen. Siun soten on terveydenhuoltolain 29 §:n 1 momentin mukaisesti järjestettävä potilaan sairaanhoitoon liittyvä lääkinällinen kuntoutus lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Aluehallintovirasto pyysi päätöksessä Siun sotea toimittamaan 31.5.2021 mennessä selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin asiassa on ryhdytty. Siun soten yhtymähallitus antoi 27.5.2021 lausunnon asiassa.

Asianosaisen kuuleminen

Aluehallintovirastossa on harkittavana hallintolain 53 c §:n tarkoittaman hallinnollisen ohjauksen antaminen Siun sote - Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymälle.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 2, 13035 AVI | Käyntiosoite: Raatihuoneenkatu 5, Mikkeli

puh. 0295 016 800

Kuopion toimipaikka

Joensuun toimipaikka

kirjaamo.ita@avi.fi

Piispankatu 1

Torikatu 36 C

www.avi.fi

Aluehallintovirasto varaa Siun sote - Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymälle tilaisuuden tulla hallintolain 34 §:n tarkoittamalla tavalla kuulluksi ennen mahdollisesti hallintolain 53 c §:n tarkoittaman hallinnollisen ohjauksen antamista.

Kansanterveyslain 44 §:n 1 momentin mukaan jos kansanterveystyön ohjauksen ja valvonnan yhteydessä todetaan, että kunta tai kuntayhtymä on tämän lain tai terveydenhuoltolain mukaista toimintaa järjestäessään tai toteuttaessaan menetellyt virheellisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, voi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja aluehallintovirasto antaa kunnalle tai kuntayhtymälle tai virheellisestä toiminnasta vastuussa olevalle viran- tai toimenhaltijalle huomautuksen vastaisen varalle. (30.12.2010/1327)

Lainkohdan 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja aluehallintovirasto voivat, jos asia ei anna aihetta huomautukseen tai muihin toimenpiteisiin, kiinnittää valvottavan huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja hyvän hallintotavan noudattamiseen.

Lainkohdan 3 momentin mukaan tässä pykälässä tarkoitettuun Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tai aluehallintoviraston antamaan huomautukseen ja huomion kiinnittämiseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Sovellettavat oikeusohjeet, ylimpien lainvalvojen ratkaisukäytännöt ja aluehallintoviraston hankkimat asiantuntijalausunnot

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 4 §:n 1 momentin mukaan potilaalle on ilmoitettava hoitoon pääsyn ajankohta. Jos ilmoitettu ajankohta muuttuu, on uusi ajankohta ja muutoksen syy ilmoitettava potilaalle välittömästi.

Samanaikaisesti lain 3 §:n 2 momentin mukaan potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon.

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 4 §:n 1 momentin mukaan

terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä varten kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän käytettävissä on oltava riittävästi terveydenhuollon ammattihenkilöitä. Saman lain 3 momentin mukaan kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän terveydenhuollosta vastaavan henkilöstön rakenteen ja määrän on vastattava alueen väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen sekä terveydenhuollon palvelujen tarvetta.

Samoin lain 10 §:n 1 momentin mukaan kunnan ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on järjestettävä terveydenhuollon palvelut sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisiksi kuin kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän asukkaiden hyvinvointi, potilasturvallisuus, sosiaalinen turvallisuus ja terveydentila sekä niihin vaikuttavien tekijöiden seurannan perusteella lääketieteellisesti, hammaslääketieteellisesti tai terveystieteellisesti arvioitu perusteltu tarve edellyttävät.

Terveydenhuoltolain 24 §:n 1 momentin mukaan kunnan on järjestettävä alueensa asukkaiden sairaanhoitopalvelut. Pykälän 2 momentin mukaan sairaanhoitopalveluihin sisältyy muun ohella: 1) sairauksien tutkimus, lääketieteellinen tai hammaslääketieteellinen taudinmääritys, hoito, hoitosuunnitelman mukaiset pitkäaikaisen sairauden hoitoon tarvittavat hoitotarvikkeet sekä tarpeellinen lääkinnällinen kuntoutus; Pykälän 3 momentin mukaan sairaanhoito on toteutettava potilaan lääketieteellisen tai hammaslääketieteellisen tarpeen ja käytettävissä olevien yhtenäisten hoidon perusteiden mukaisesti. Saman pykälän 4 momentin mukaan hoidon ja kuntoutuksen toteutukselle on tarvittaessa laadittava hoito- ja palvelusuunnitelma siten kuin potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 4 a §:ssä säädetään.

Samoin lain 29 §:n 1 momentin mukaan kunnan on järjestettävä lain 24 §:n mukainen potilaan sairaanhoitoon liittyvä lääkinnällinen kuntoutus. Saman pykälän 2 momentin mukaan lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluu: 1) kuntoutusneuvonta ja kuntoutusohjaus; 2) potilaan toiminta- ja työkyvyn sekä kuntoutustarpeen arviointi; 3) kuntoutustutkimus, jonka avulla selvitetään potilaan kuntoutusmahdollisuuksia; 4) toimintakyvyn parantamiseen ja

ylläpitämiseen tähtäävät terapiat sekä muut tarvittavat kuntoutumista edistävät toimenpiteet; 5) apuvälinepalvelut; 6) sopeutumisvalmennus; 7) 1–6 kohdassa tarkoitetuista tarpeellisista toimenpiteistä koostuvat kuntoutusjaksot laitospotilaan tai avohoidossa. Momentin 3 -kohdan mukaan kunta vastaa potilaan lääkinnällisen kuntoutuksen suunnittelusta siten, että kuntoutus muodostaa yhdessä tarpeenmukaisen hoidon kanssa toiminnallisen kokonaisuuden. Lääkinnällisen kuntoutuksen tarve, tavoitteet ja sisältö on määriteltävä kirjallisessa yksilöllisessä kuntoutussuunnitelmassa.

Sairaanhoitoon liittyvä kuntoutus on toteutettava lain 24 §:n mukaan potilaan lääketieteellisen tai hammaslääketieteellisen tarpeen ja käytettävissä olevien yhtenäisten hoidon perusteiden mukaisesti.

Terveystieteiden lain 51 §:n 1 momentin mukaan kunnan on järjestettävä toimintansa siten, että potilas voi saada arkipäivisin virka-aikana välittömästi yhteyden terveyskeskukseen tai muuhun terveydenhuollon toimintayksikköön. Terveystieteiden ammattihenkilön on tehtävä hoidon tarpeen arviointi viimeistään kolmantena arkipäivänä siitä, kun potilas otti yhteyden terveyskeskukseen, jollei arviota ole voitu tehdä ensimmäisen yhteydenoton aikana. Perusterveydenhuollon yhteydessä toteutettavassa erikoissairaanhoidossa hoidon tarpeen arviointi on aloitettava kolmen viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut toimintayksikköön.

Terveystieteiden lain 51 §:n 2 momentin mukaan hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä lääketieteellisesti tai hammaslääketieteellisesti tarpeelliseksi todettu hoito on järjestettävä potilaan terveydentila ja sairauden ennakoitavissa oleva kehitys huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa, kuitenkin kolmessa kuukaudessa siitä, kun hoidon tarve on arvioitu. Tämä kolmen kuukauden enimmäisaika voidaan ylittää suun terveydenhuollossa ja perusterveydenhuollon yhteydessä toteutettavassa erikoissairaanhoidossa enintään kolmella kuukaudella, jos lääketieteellisistä, hoidollisista tai muista

vastaavista perustelluista syistä hoidon antamista voidaan lykätä potilaan terveydentilan vaarantumatta.

Terveydenhuoltolain 52 §:n 1 momentin mukaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä vastaa siitä, että sekä kiireellisen että lähetteeseen perustuvan hoidon tarpeen arviointi ja hoito järjestetään yhtenäisin lääketieteellisin tai hammaslääketieteellisin perustein. Henkilön ottaminen sairaalaan kiireetöntä sairaanhoitoa varten edellyttää lääkärin tai hammaslääkärin tutkimukseen perustuvaa lähetettä.

Terveydenhuoltolain 52 §:n 2 momentin mukaan hoidon tarpeen arviointi on aloitettava kolmen viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut kuntayhtymän sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoidon toteuttavaan toimintayksikköön. Jos hoidon tarpeen arviointi edellyttää erikoislääkärin arviointia tai erityisiä kuvantamis- tai laboratoriotutkimuksia, on arviointi ja tarvittavat tutkimukset toteutettava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun lähete on saapunut sairaanhoitopiirin sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoidon toteuttavaan toimintayksikköön.

Terveydenhuoltolain 52 §:n 3 momentin mukaan hoidon tarpeen arvioinnin perusteella lääketieteellisesti, hammaslääketieteellisesti tai terveystieteellisesti tarpeelliseksi todettu hoito ja neuvonta on järjestettävä ja aloitettava hoidon edellyttämä kiireellisyys huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa, kuitenkin kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hoidon tarve on todettu.

Eduskunnan oikeusasiamies (EOA) toteaa lasten neuropsykologista kuntoutusta koskevassa ratkaisussaan (2823/4/09), että lapsen neuropsykologisen kuntoutuksen saatavuuden perusteena tulee olla lapsen terveydentilan edellyttämä, lääketieteellisesti perusteltu kuntoutuksen tarve. Lisäksi EOA toteaa, ettei terveystieteellisten palvelujen järjestämistä koskevilla ohjeilla voida rajoittaa tai sulkea pois oikeutta lainsäädännössä turvattuihin palveluihin, eivätkä ne siten oikeutta poikkeamaan lainsäädännössä edellytetystä palvelujen tarvitsijan yksilöllisen tarpeen huomioon ottamisesta.

Lastenpsykiatrian dosentti ja professori, ylilääkäri Kaija Puura toteaa asiantuntijalausunnossaan 2.2.2021, ettei pidä Siun soten menettelyä asianmukaisena sen myöntäessä neuropsykologista kuntoutusta sosiaalihuoltolain mukaisena palveluna. Puura toteaa menettelyn heikentävän kuntoutukseen pääsyä odottavan henkilön asemaa, sillä hoitoon pääsyn ajankohtaa ei sosiaalihuoltolain mukaisena palveluna tarvitse määritellä. Puura nostaa esiin mahdolliset hyvin pitkät jonotusajat palvelun saamiseksi. Puura toteaa neuropsykologisen kuntoutuksen tarpeen määrittelyssä tarvittavan lääketieteellistä ja neuropsykologista osaamista.

Selvityspyyntö

Aluehallintovirasto pyytää kuntayhtymän hallitusta hankkimaan asiassa tarvittavat selvitykset alla esitettyihin seikkoihin ja antamaan lausunnon asiassa.

Hallitus voi myös tuoda esiin muita itse tärkeänä pitämiä asiaa koskevia seikkoja.

Aluehallintovirasto pyytää antamaan selvityksen Siun sote kuntayhtymän neuropsykologisen kuntoutuksen järjestämisestä seuraavilta osin:

1 Neuropsykologisen kuntoutuksen järjestäminen potilaan lääketieteellisesti perustellun tarpeen mukaisesti

Siun sote toimitti 27.5.2021 lausunnon liitteenä kuntayhtymän hallituksen 19.12.2019 vahvistamat yhteiset neuropsykologisen tutkimuksen, kuntoutuksen ja ohjauksen myöntämisen perusteet. Niiden mukaan on maksimimääräksi kuntoutuskerroille asetettu 2 x 20 kertaa.

Kuinka monella potilaalla (lukumäärä) ja kuinka isolla osalla (%) potilaista neuropsykologisen kuntoutuksen tarve edellyttää enemmän kuntoutuskertoja kuin kuntayhtymän hallituksen 19.12.2019 vahvistamassa yhteisten neuropsykologisen tutkimuksen,

kuntoutuksen ja ohjauksen myöntämisen perusteissa on asetettu maksimimääräksi kuntoutuskerroille (2 x 20 kertaa)?

2 Neuropsykologien kuntoutuksen myöntäminen lääkinnällisenä kuntoutuksena

Siun soten hallituksen 27.5.2021 lausunnon mukaan neuropsykologista kuntoutusta myönnettiin edelleen sosiaalihuoltolain mukaisena palveluna. Lausunnossa kerrottiin, että kuntayhtymässä on aloitettu perustasolla maksusitoumuksilla toteutuvan neuropsykologisen kuntoutuksen siirto terveydenhuollon puolelle, jolloin potilaan sairaanhoitoon liittyvä lääkinnällinen kuntoutus järjestetään lainsäädännön edellyttämällä tavalla terveydenhuoltolain 29 §:n 1 momentin mukaisesti.

2.1 Mihin toimenpiteisiin Siun sote on ryhtynyt saattaakseen neuropsykologisen kuntoutuksen järjestämisen kaikille sitä tarvitseville terveydenhuoltolain 29 §:n mukaisesti lääkinnällisenä kuntoutuksena? Jos se ei ole järjestänyt neuropsykologista kuntoutusta kaikille sitä tarvitseville lääkinnällisenä kuntoutuksena, missä ajassa sen on tarkoitus järjestää se siten?

2.2 Järjestääkö Siun sote neuropsykologista kuntoutusta sosiaalihuoltolain mukaisena palveluna ja jos järjestää, kuinka monelle (lukumäärä) ja kuinka isolle osalle (%) kuntoutus järjestetään sosiaalihuoltolain mukaisena palveluna ja lääkinnällisenä kuntoutuksena?

3 Lasten ja nuorten hoitoon pääsy neuropsykologiseen tutkimukseen ja kuntoutukseen

Siun soten 27.5.2021 antaman lausunnon mukaan Siun sote on järjestänyt neuropsykologisen kuntoutuksen hankkimalla kuntoutuksen yksityisiltä palvelujen tuottajilta. Nämä ovat sitoutuneet ilmoittamaan vapautuvista paikoista. Lausunnossa kerrotaan, kun palveluntuottajilla ei ole tarjota vapaata paikkaa

kuntoutukseen Lapsiperheiden palveluissa lapselle/nuorelle tehdään sosiaalihuoltolain mukainen jonotuspäätös. Lausunnon mukaan myös lastenneurologialla kuntoutuksen alkaminen edellyttää jonottamista, joten lapsi laitetaan lastenneurologian ylläpitämään jonoon odottamaan kuntoutukseen pääsyä.

Aluehallintovirasto pyytää Siun sote kuntayhtymää ilmoittamaan hoitoon pääsyn lasten ja nuorten neuropsykologiseen tutkimukseen ja kuntoutukseen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon osalta

3.1 Miten perusterveydenhuollossa toteutuu terveydenhuoltolain 51 §:n mukainen hoitoon pääsy neuropsykologiseen tutkimukseen ja kuntoutukseen ja potilaslain 4 §:n 1 momentin mukainen hoitoon pääsyn ajankohdan ilmoittaminen?

3.2 Miten erikoissairaanhoidossa toteutuu terveydenhuoltolain 52 §:n mukainen hoitoon pääsy neuropsykologiseen tutkimukseen ja kuntoutukseen ja potilaslain 4 § 1 momentin mukainen hoitoon pääsyn ajankohdan ilmoittaminen?

4 Neuropsykologisten kuntoutuksen järjestäminen riittävästi asukkaiden tarpeen mukaan riittävällä henkilöstöllä

Siun soten 27.5.2021 hallituksen lausunnon mukaan sillä ei ole neuropsykologista kuntoutusta omana toimintana, vaan se järjestää kaikkien toimialueiden kuntoutuspalvelut ostopalveluina. Lausunnon mukaan lapset ja nuoret joutuvat jonottamaan neuropsykologiseen kuntoutukseen pääsyä ja kohdan 1 mukaisesti osa lapsista ja nuorista ei saa lääketieteellisesti tai hammaslääketieteellisesti todetun tarpeen mukaisesti tarvitsemaansa neuropsykologista kuntoutusta riittävästi.

Mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt saattaakseen neuropsykologisen kuntoutuksen palvelujen järjestämisen terveydenhuoltolain 10 §:n ja 4 §:n mukaisiksi? Jos se ei ole järjestänyt neuropsykologista kuntoutusta terveydenhuoltolain 10 §:n ja 4 §:n mukaisesti, missä

ajassa sen on tarkoitus järjestää kuntoutus mainittujen lainkohtien mukaisesti?

Aluehallintovirasto pyytää toimittamaan selityksen sekä edellä pyydetyt asiakirjat Itä-Suomen aluehallintovirastolle 22.12.2022 mennessä sähköisesti osoitteeseen kirjaamo.ita@avi.fi. Selvitykseen tulee sisällyttää asianumero ISAVI/10686/2021.

Määräajan noudattamatta jättäminen ei estä asian ratkaisemista. Määräaikaa voidaan pidentää, mikäli se on tarpeen asian selvittämiseksi.

Lisätietoja antaa tarvittaessa terveydenhuollon ylitarkastaja Ansa Sonninen (puh. 029 501 6800, vaihde) (etunimi.sukunimi(at)avi.fi).

Terveydenhuollon ylitarkastaja   Ansa Sonninen

Sovellettavat oikeusohjeet

Aluehallintoviraston tiedonsaantioikeus perustuu kansanterveystlain (66/1972) 2 ja 44 §:iin.

Liitteet

Itä-Suomen aluehallintoviraston päätös 2559/2020

Siun sote - Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän yhtymähallituksen Itä-Suomen aluehallintovirastolle 27.5.2021 antama lausunto

Tämä asiakirja ISAVI/10686/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ISAVI/10686/2021 har godkänts elektroniskt

Sonninen Ansa 25.11.2022 14:37